

**БІБЛІОГРАФІЯ ПРАЦЬ
ОЛЕКСАНДРА ТИСОВСЬКОГО (1886–1968)
ЯК ДЖЕРЕЛО ДОСЛІДЖЕННЯ
ЙОГО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-ОСВІТНЬОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ В ЕМІГРАЦІЇ**

Олександр Міхно

Педагогічний музей України • Київ, Україна

Постановка проблеми

Еміграційний період діяльності Олександра Тисовського залишається недостатньо вивченим в українській історико-педагогічній науці.

Головна причина: у 1945 р. під час пожежі у віденському помешканні загинув основний архів Тисовського. Це перетворює бібліографію на **головний інструмент верифікації** та єдиний спосіб цілісної систематизації його інтелектуального доробку.

***Джерело:** «Бібліографія друкованих праць проф. д-ра Олександра Тисовського — Дрота, 1909–1966 рр.» / уклад. Леонід Бачинський. — На правах рукопису. — Клівленд ; Нью-Йорк, 1967. — 28 с.*

Олександр Тисовський: псевдо ДРОТ

скорочення від

д-р Олександр **Т**исовський

Джерелознавча характеристика покажчика

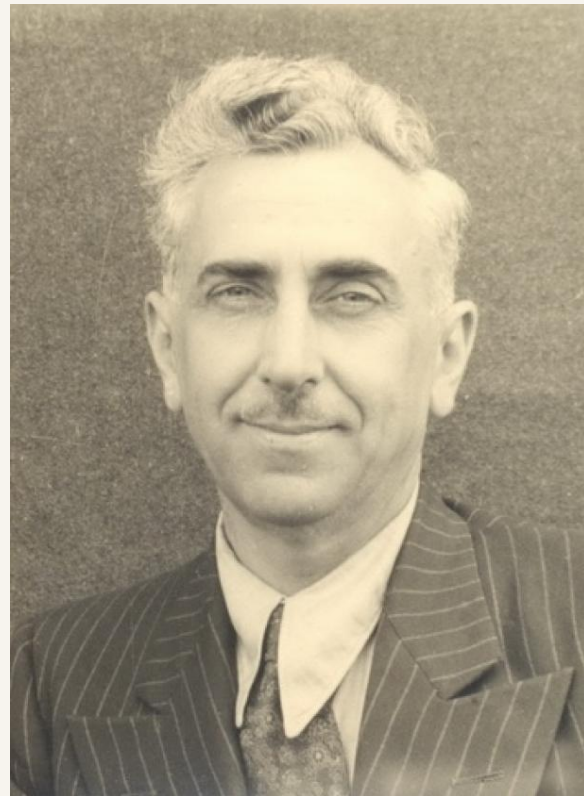
109 позицій: 21 книга і 88 статей, 1909–1966 рр.

Укладач — Леонід Бачинський (1896–1989), журналіст, педагог, громадський діяч, засновник першого пластового музею в Клівленді (США, 1952).

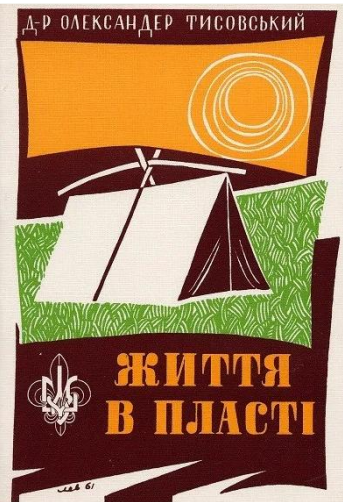
Методологія укладання: більшість позицій переглянуто de visu; частину встановлено за оголошеннями в пластовій пресі та даними самого автора.

Обмеження: неповнота, відсутність точних дат для окремих позицій.

Проте: покажчик є найповнішим і найбільш систематизованим корпусом публікацій О. Тисовського на сьогодні.

Праці О. Тисовського в еміграції

Посібник для українського пластового юнацтва. 2-ге видання. Торонто-Дітройт, 1961

Будь українським пластуном. *Молоде Життя*. Журнал пластового юнацтва. 1954. Ч. 2 (113), травень. Філадельфія. С. 2-3

Кудю йти? *Пластовий шлях*. Орган пластової думки. 1950. Ч. 1 (4), жовтень. Мюнхен (Німеччина). С. 3-7.

Тематична структура праць еміграційного періоду (1946–1966). Всього – 48 публікацій.

~70%

публікацій —
пластове виховання,
методика, організація

Решта праць:

- ▶ **Етичне самовиховання** — «Мистецтво життя», «Думки про особу і діяльність Пластуна Сеньйора»
- ▶ **Меморіальні тексти** — спомини, ювілейні статті
- ▶ **Наукова проблематика** — біологія (єдина академічна праця: Відень, 1953)

Жанрова трансформація: від наукових, методичних праць до листів і нарисів — педагогіка прямого звернення.

Хронологічна динаміка: три підперіоди

- I **1946–1950** — мінімальна активність (3–4 публікації): переміщення, пошук осілости у Відні

- II **1951–1960** — поступове зростання (5–7 на рік): Тисовський поновлює регулярну присутність у пластовій пресі

- III **1961–1966** — пік активності (8–10 на рік):
 - 1961 — друге видання «Життя в Пласті» (545 с.) + серія роз'яснювальних статей
 - 1962 — 50-річчя Пласту
 - 1964 — 150-річчя Шевченка

***Висновок:** еміграція не стала «мовчанням» — це поступове відновлення публікаційної активності з виразним піком у завершальне десятиліття життя.*

Географія публікацій: діаспорна мережа

Місто	Праць	Основні видання
Бофало (США)	10	«Листки Дружнього Зв'язку»
Клівленд (США)	7	«Вузли Дружби»
Джерзі Ситі (США)	8	«Пластова Ватра»
Дітройт (США)	7	«Сеньйорська Ватра»
Мюнхен (Німеччина)	7	«Пластовий Шлях»
Торонто (Канада)	3	«Юнак», «Життя в Пласті»
Філядельфія (США)	3	«Молоде Життя»
Відень (Австрія)	1	Наукова праця нім. мовою

Тисовський жив у Відні, але системно друкувався в 11 містах 4 країн — «постійний автор» усієї діаспори

Порівняльний аналіз: галицький і еміграційний періоди

Галицький період

(1909–1939)

61 публікація

Жанр: підручники, методичні посібники, програмні тексти

Адресат: учні, вчителі, студенти в межах інституційної системи

Функція: навчальна — передача знань

Еміграційний період

(1946–1966)

48 публікацій

Жанр: листи, нариси, звернення, публіцистика

Адресат: молодь і виховники діаспорних організацій

Функція: виховно-мобілізаційна — збереження ідентичності

ВИСНОВКИ

1. Бібліографічний покажчик Бачинського — репрезентативне джерело для реконструкції освітньої діяльності Тисовського в еміграції.
2. Тематична структура: ~70% — пластове виховання; жанрова трансформація від підручників до листів — перехід до педагогіки прямого звернення.
3. Хронологічна динаміка: еміграція не «мовчання», а відновлення активності з піком 1961–1966 рр.
4. Географія: 11 міст у 4 країнах — Тисовський створив унікальну інтелектуальну мережу, не виїжджаючи з Відня.
5. Покажчик виконує функцію «депозитарію пам'яті» — повертає до наукового обігу спадщину, яка інакше залишалась би практично недоступною.

Дякую за увагу!

Джерело: Бачинський Л. Бібліографія друкованих праць проф. д-ра Олександра Тисовського — Дрота, 1909–1966 рр. — Клівленд ; Нью-Йорк, 1967. — 28 с.

amihno@ukr.net